

διὰ νὰ μετατρέψεν πολυαδῶς τὸ θέαμα ὅπῃ παρασήνομεν ἐξ τῆς κατοίκης τῆς Σελήνης.

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΔΙΕΥΘΥΝΗΣ: ΕΡΕΥΝΩΝ ΜΕΣΟΛΗΝΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΠΕΤΣΙΟΣ

Πολὺ καλύτερα ἀγαπᾶσα, εἴπεν ἡ Μαριέζα, νὰ τοῖς ἐπροξενέσαμεν πλῆξιν, καὶ ἀγδίαν παρασήνουτες ἐξ αὐτὰς ὀδιακόπως ἐν καὶ τὸ αὐτὸ μονοθεὸς θέαμα, παρὰ νὰ τοῖς προξενῆμεν τέρψιν, καὶ ἥδονὴν μὲ ἐπαρχίας καταβυθισμένας.

Αὐτὸ δὲν ἔναι τίποτες ἀκόμι, τὴν ἀπεκρίσην, συγκρινόμενον μὲ τὰ ὅσα συμβαίνεν ἐξ τὸν Δῖα πρέπει νὰ ξεύρετε ὅτι ἐξ τὴν ἐπιφάνειαν αὐτῷ τῷ Πλανήτῃ φαίνεται ἐνα εἶδος ὥστε ζῶναι μὲ τὰς ὅποιας ἔναι τρόπον τινα περιτταλιγμένος, αἱ ὅποιαι διαχωρίζονται ἡ μία ἀπὸ τὴν ἄλλην, ἡ ἀπὸ τὰ διαλέιμματα ὅπῃ ἔναι μεταξύ των, ἡ ἀπὸ τὰς

διαφόρος βαθμὸς τῷ φωτὸς, ἢ τῷ σκότῳ ὁπῆ εἶχεν. Αὐτοὶ ἔπειται νὰ εἴναι ἡπάροι, καὶ θάλασσαι, ἢ τέλος πάντων μεγάλα μέρη τῆς ἐπιφανείας τῷ Διὸς κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον διαφορετικὰ μεταξύ των· αὐτοὶ λοιπὸν αἱ Ζῶναι ποτὲ μὲν γενένθην, ποτὲ δὲ πλατύνθην, ἀλλοτε διασπῶνται, καὶ διαχωρίζονται, καὶ ἐπομένως μίγνυνται, καὶ ἐνώνυνται· ἃς πολλὰ μέρη χηματίζονται νέαι, καὶ ἀπὸ ἀλλα πάλιν ἐκλάπουν, καὶ ἀφανίζονται· καὶ ᾧλαι αὐτοὶ αἱ μεταβολαὶ ὁπῆ ὡς πρὸς ἡμᾶς γίνονται αἰδηταὶ καὶ ὅραταὶ μόνον καὶ μόνον διὰ μέσα τῶν πλέον ἐξαρέτων Τηλεσκοπάων μας, ἐκεῖ ἔπειται νὰ εἴναι πολλὰ μεγαλύτεραι, καὶ φρικωδέσεραι ἀπ' ὅσον ἡμπορεῦσε νὰ εἴναι φρικῶδες ἀν ὁ Ωκεανός μας ἡ θελε πνίξῃ ὅλο τὸ πρόσωπον τῆς ξηρᾶς, καὶ ἡ θελεν αἴφησῃ ἃς τὸν τόπον ἐκάνης νέας ἡπάρος· ὡς εὖ οἱ κάτοικοι τῷ Διὸς δὲν εἴναι τελαχίσου.

ἀμφί-

Ε. Κ. Κ. Ι.
ΙΟΑΝΝΙΝΑ 2006

άμφιβοι, καὶ ἐν δὲν ζεῖν ἐπίσης μὲ τὴν
αὐτὴν ἀνεσιν μέσα ἀς τὸ νερὸν, ὥκε-
νως καὶ ἐπάνω ἀς τὴν Γῆν, ἐγὼ δὲν
ἰξεύρω τῇ ἀληθείᾳ καλὰ τὶ ἀπογίνε-
ται. Φαίνουται ἐπίσης καὶ ἀς τὴν ἐπι-
φάνειαν τῆς Αἴρεως μεγάλαι μεταβολαι,
καὶ μάλιστα ἀπὸ μῆνας ἀς μῆνα, ως εἰς
ἕνα τόσου ὄλιγου διάσημα καιρῷ, αἱ θά-
λασσαι σκεπάζου μεγάλας, καὶ ἐκτε-
ταμένας ἡπάρχες, ᾧ τραβῶνται ἀπὸ
μίαν παλιρροιαν ἀπέρως βιαιοτέραν, καὶ
ὅρμητικωτέραν ἀπὸ τὴν παλιρροιαν τῆς
ἐδικῆς μας θαλάσσης, ᾧ τελάχιστον αὐ-
τὸ ὅλο τὸ φαινόμενον ἔναι εἴναι τοιῶτοι
ἀνάλογον περισσατικόν. Οὐδεν ὁ ἐδικός
μας Πλανήτης ἔναι πολλὰ ἡσυχος συγ-
κρινόμενος ὡς πρὸς αὐτὰς τὰς δύω, καὶ
ἔχομεν μεγάλου αἴτιου νὰ μακαρίζω-
μεν τὸν ἔαυτόν μας, καὶ πέρστότερον
ἀκόμι, ἂν ἔναι ἀληθεῖς, ὅτι ἀς τὸν Δία

εἴναι τόποι μεγάλοι ὡσαν ὅλην τὴν καθόματος Εὐρώπην, οἱ δύοιοι εἴναι καμμένοι! καμμένοι ἐφώναξεν ἡ Μαρκέζα, τῇ ἀληθείᾳ αὐτὸς πάλιν ἡδελεν εἶδει εἴναι μεγάλο νέου πολλὰ ἀνήκεισον, καὶ παραδόξον· πολλὰ μεγάλον, τὴν ἀπειρίθην, ως τόσον εἴναι χρεδὸν εἴκοσι χρόνοι δύπλαις εἰσαν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς Διὸς εἴναι μακρὺ φῶς λαμπρότερον ἀπὸ τὸ ἐπίλοιπον μέρος τῆς Πλανήτες ἐκάνει. Ήμεῖς λοιπὸν ἐδὼ ἐδοκιμάσαμεν κατακλαισμὲς, ἀγκαλὰ καὶ σπανίως, εὑδέχεται εἰς τὸν Δῖα νὰ συμβαίνῃν ὡσαύτως σπανίως μεγάλαι πυρκαϊαὶ, ἐξαιρεμένων τῶν κατακλαισμῶν, δύπλαις ἐκεῖ γίνονται πολλὰ συχνά· ὅ, τι καὶ ἀνείναι ὅμως, ἐκεῖνο τὸ φῶς τῆς Διὸς δὲν ἔχει καμμίαν σύγκρισιν μὲ κανέναν ἄλλο, τὸ δύοιον κατὰ τὰ φαινόμενα ὅλα εἴναι τόσον παλαιόν· ὅσον εἴναι καὶ αὐτὸς

τὸς

Ε.Π.Τ.Κ.Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

τὸς ὁ ἴδιος κόσμος, καὶ μ' ὅλον τῦτο
δὲν τὸ ἄχαν ἴδῃ ποτέ· καὶ τί ἡμπο-
πορεῖ νὰ ιάμη ἐναε φῶς διὰ νὰ κρυφθῇ;
ἄπειν ἡ Μαρκέζα· πολλὰ μεγάλη καὶ
ἴδιαζεστα επιτηδαιότης χρειάζεται δὲ
νὰ ἡμπορέσῃ νὰ τὸ κατορθώσῃ.

Αὐτὸ τὸ φῶς, τὴν ἀπεκρίσην, φαί-
νεται μόνου καὶ μόνον ἐς τὸν καιρὸν
ὅπερ ἔδω ἐς τὴν Γῆν διάρκεῖ τὸ λυκαυ-
γὲς φῶς τῆς Ήλίας, ἐς τρόπου ὅπερ ὡς ἐ-
πὶ τὸ πλᾶτον αὐτὸ τὸ λυκαυγὲς ὄντας
πολλὰ διεξοδικὸν, καὶ πολλὰ δρασικὸν,
δύναται νὰ τὸ ἀποσκεπάζῃ, ὅταν δὲ
πάλιν τὸ λυκαυγὲς ἡμπορῇ νὰ τὸ ἀ-
φήσῃ νὰ φανῇ, ἢ οἱ ἀτμοὶ, καὶ ἀνα-
δυμιάσας τῷ ὁρίζοντος τὸ ἀποκρύπτειν,
ἢ αὐτὸ τὸ ἴδιον εἶναι τόσον ὄλιγον
αἰσθητὸν, ὅπερ ἂν δὲν εἶναι τινὰς τελά-
χις ἀκριβῆς καὶ προσεκτικὸς ἐς ἀκρον,

ηριπορεῖ νὰ τὸ ἐκλάβῃ ὅτι ἔναι αὐτὸ
τὸ ἴδιον λυκαυγές· μὰ τέλος πάντων
ὕσερον ἀπὸ τριάντα χρόνως τὸ διέκριναν
μὲ κάπερ λογῆς βεβαιότητα, καὶ εὐ-
κίνειαν, καὶ ἔχρησίμευσε μερικὸν και-
ρὸν αὐτὴν ἥ νέα ἀνακάλυψις διὰ νὰ
προξενήσῃ τερψιν, καὶ ἡδονὴν εἰς τὰς
Ἄρειονόμας μας, τῶν ὅποιων ἥ περιέρ-
γασα ἔχει χρείαν διὰ νὰ ἔξυπνήσῃ ἀ-
πὸ κάμενα πρᾶγμα καινοφανές. Εἴπε-
δὴ καὶ εἰς μάτην ἦτον πλέον τὸ νὰ ἀ-
νακαλύπτειν νέας Πλανήτας ὑπεδεεζέ-
ρως, ὡσὰν ὅπερ ἔτε τοῖς ἔμελος καὶ
πλέον περὶ αὐτῶν, καὶ ὡς, παραδείγ-
ματος χάριν, αἱ δύώ Σελῆναι τῇ Κρό-
νῳ ὅπερ ἀνεκαλύφθησαν τελευταῖον· δὲν
τοῖς ἐπροξενήσαν τόσην ἡδονὴν, ἥ χα-
ρὸν, ἃ σην ἐλαβον ὅταν ἀνεκαλύφθησαν
οἱ Δορυφόροι, ἥ Σελῆναι τῇ Διὸς, ἐπε-
δὴ καὶ συνηδίει τινὰς εἰς ὅλα. Φαίνε-

ται

ταὶ λοιπὸν ἔνα μῆνα προτύτερα, καὶ
ὑσερότεραι ἀπὸ τὴν Ι' σημερίαν τῇ Μαρ-
τίῳ, ὅταν ὁ Ήλιος δύῃ, καὶ τὸ λυ-
καυγὲς φῶς τελεωνή, ἔνα φῶς λευκοε-
δὲς, τὸ ὄποιον ὁμοιάζει ὡσαν ἐρὰ ἐνὸς
κομῆτῳ φαίνεται ἔτι τὸ φῶς αὐτὸ πρὸ^{τῆς}
ἀνατολῆς τῇ Ηλίᾳ, καὶ πρὸ τῇ
λυκαυγῆς, περὶ τὴν Ι' σημερίαν τῇ Σεπ-
τεμβρίᾳ, καὶ πρὸς τέτοις φαίνεται πρό-
μῳ, καὶ βράδυ περὶ τὸ χαιμερινὸν ἥλιο-
σάσιον, ἐκτὸς δὲ τῶν καιρῶν τέτων,
δὲν ἥμπορεῖ καθὼς ὀνωτέρω ἔπει, νὰ
ξεχωρισθῇ ἀλλοτε ἀπὸ τὰ λυκαυγῆ,
τὰ ὄποια ἔχεν πολὺν δρασηρότητα,
καὶ διαμονήν. μ' ὅλου τότο ὑποθέτεν
ὅτι τὸ φῶς αὐτὸ ὑπάρχει, καὶ διαμέ-
ναι ἀείποτε, καὶ κατὰ τὰ φαινόμενα.
ὅλα καθομολογεῖται ἡ διηνεκῆς ὑπαρ-
χῆς τα. ὅνειν ἀρχησαν νὰ συμπεραίνειν
ὅτι τὸ φῶς αὐτὸ παράγεται ἀπὸ κά-

νένα

νένα μεγάλου σωρὸν ὕλης ὅπωσδεν πυκνοτέρας, ἡ ὅποια περικυκλώνει τὸν Ήλιον μέχρι τινὸς διασύματος ἐκτάσεως, τῷ ὅποιᾳ αἱ περισσότεραι μὲν ἀκτῖνες διαπερνῶν αὐτὸν τὸν φραγμὸν, καὶ δικνῦνται πρὸς ἡμᾶς κατ' εὐθέαν γραμμὴν, εἰναι ὅμως ἄλλαι ὅπερ προσκρέεσσαι κατὰ τῆς ἔνδονεν ἐπιφανείας ἐκάνης τῆς ὕλης ἀντιπέμπονται πρὸς ἡμᾶς, καὶ φεύγονται ὅταν αἱ εὐθεῖαι ἀκτῖνες ἦδεν ἡμιπορῶν ἀκόμι νὰ φεύγουν τὸ περνὸ, ἢ δὲν δύνανται νὰ δικινῶνται πλέον τὸ βράδυ, καὶ ἐπειδὴ αὗταὶ αἱ ἀντανακλώμεναι ἀκτῖνες ἐξέρχονται ἀπὸ μέρος ἀνώτερον ἀπ' ἐκεῖνο ὅπερ ἐξέρχονται αἱ εὐθεῖαι, ἡμεῖς πρέπει νὰ τὰς δεχόμενα ταχύτερον, καὶ νὰ τὰς χάνωμεν βραδύτερον.

Κατ' αὐτὸν τὸν λόγον ἐγὼ πρέπει νὰ ἀναιρέσω ἐκεῖνο ὅπερ σᾶς ἔχει ἀπῇ,

ὅτι ἡ Σελήνη δὲν ἔπειται νὰ ἔχῃ λυκαυγῆ, μὲ τὸ νὰ μὴν εἶναι περικυκλωμένη ἀπὸ ἕνας ἀέρας πυκνὸν καθὼς εἶναι καὶ ἡ Γῆ. Η^ε Σελήνη λοιπὸν δὲν χάνει ἐκ τέτε τίποτες, ἐπειδὴ καὶ τὰ λυκαυγῆ της θέλει προέρχονται εἰς αὐτὴν ἀπ' ἐκεῖνο τὸ εἶδος τῷ πυκνῷ ἀέρος ὅπερ περικυκλώνει τὸν Ήλιον, ὁ ὅποιος ἀντιπέμπει τὰς αἰκτίνας εἰς τόπους εἰς τὰς ὅποιες αἱ κατ' εὐθέαν ἔξερχόμεναι αἰκτίνες δὲν ἴμπορεν νὰ φθάσουν καὶ δὲν εἶναι πλέον ἐκ τέτε, ἀπενὴ Μαρκέζα, λυκαυγῆ βέβαια, καὶ ὅμολογάμεναι διὰ ὅλες ἐπίσης τὰς Πλανήτας, οἱ ὅποιοι δὲν θέλουν ἔχη χρέαν νὰ εἶναι περικυκλωμένοι καν' ἕνας ίδιαιτέρως ἀπὸ ἕνας ἀέρας παχὺν, ἐπειδὴ καὶ ἐκεῖνος μόνος ὅπερ περικυκλώνει τὸν Ήλιον ἀρκεῖ νὰ κάμῃ αὐτὸ τὸ ἀποτέλεσμα διὰ ὅλες τὰς Πλανήτας ὅ-

τῷ εὑρίσκονται ἐις τὴν καθ' ἡμᾶς Δι-
νην; ἐγὼ μὲν κάθε με καλὴν καρδίαν
ἥνελα πισεύσῃ ὅτι ἡ φύσις κατὰ τὴν
κλίσιν ὄπε γυνωρίζω πῶς ἔχῃ ἐις τὴν
οἰκουμέναν θέλαι ἐμεταχειρίσῃ αὐτὸ-
μόνου τὸ μέσον· ὡς τόσου, τὴν ἀπε-
κρίθην, ἐναντίον αὐτῆς τῆς μεγάλης
οἰκουμένας, ἔπειται ὡς πρὸς τὴν Γῆν υἱὲ
εἶναι δύω αἴτια τῷ λυκαυγῷ, ἐξ ὧν
τὸ μὲν ἐν ὄπε εἶναι ὁ παχὺς ἀνὴρ τῷ
Ηλίᾳ ἥνελεν ἥδαι χεδὸν ἀνωφελές,
καὶ περιττὸν, ὅντας μόνου ἐν ἀπλῇ
ὑποκάμενου περιεργείας διὰ τὰς κατο-
κεῖ τῆς σκοπιάς· μὲν πρέπει νὰ τὰς ἐ-
πῶ ὅλα. Εὐδέχεται κερά με καὶ μὴν
εἶναι ἄλιος Πλανήτης, ἀμὴ μόνου ἡ Γῆ
ὄπε ἀπωνῆ ἐξω ἀπὸ τὸ σῶμα της ἀτ-
μίδας, καὶ ἀνατυμιάσεις τόσου παχείας
ὡς ὄπε δύνανται νὰ προξενήσουν τὰ
λυκαυγῆ, καὶ ἐπομένως ἡ φύσις θέλαι

άχε κάνε λόγου νὰ προμηθεύσῃ δι'
ἐντὸς γενικῆς μέσας ἀς τὰς χρέας ὅλων
τῶν ἄλλων Πλανήτων, οἱ ὅποιοι ἐνδέ-
χεται να είναι, ὡς εἰπαν, καθαρώτε-
ροι, καὶ τῶν ὅποιων αἱ ἔξτριμίσας θέ-
λε είναι λεπτότεραι. Οὐδεν τοις εἴ-
μεναι ἡμεῖς μόνοι μεταξὺ ἀς ὅλων τὰς
κατοίκες τῶν κόσμων τῆς κανὸς ἡμᾶς
Δίνης, ἀς τὰς ὅποιες ἐπρεπε νὰ δώσῃ
ἡ φύσις διὰ νὰ πνέωμεν τὸν παχύτε-
ρον, καὶ πυκνότερον ἀέρα· μὲ πόσην
λοιπὸν ὑπεροψίαν, καὶ ἔξανθένησιν ἡθε-
λαν μᾶς κοιτάζῃ οἱ κάτοικοι τῶν ἄλ-
λων Πλανήτων, ἀν τὸ ξενρον αὐτό;

Η"θελαν ἔχῃ ἀδικου, ἀπει ἡ Μαρ-
κέζα, ἐπαδὴ καὶ δὲν εἶναι τινὰς ἀξιο-
καταφρόνητος διατὶ εἶναι περικυλωμέ-
νος ἀπὸ εἶναι ἀέρα παχὺν, ὥστε ὅπε
καὶ αὐτὸς ὁ ίδιος Η"λιος εἶναι ἐπίσης

περικυλωμένος ἀπὸ ἔνα τοιῶτου· ἀπέ
μοι ὅμως σε παρακαλῶ, αὐτὸς δὲ ἀγό^{την}
δὲν παράγεται ἀπὸ κάποιας ἀτμὰς ὅπε
μὲ ἔχεις ἐπῆλλοτε ὅτι εὔγαίνειν ἀπὸ^{τὸν Ηλίου;} καὶ δὲν χρησιμεύει ἐνταυ-
τῷ ἀς τὸ νὰ διακόπτῃ τὴν πρώτην δρα-
στηριότητα τῶν ἀκτίων, ἢ ὅποια ἴσως
ἥνελεν ἦσθαι ὑπερβολική; ἐγὼ δοχά-
ζομαι ὅτι ἐνδέχεται ὁ Ηλίος νὰ εἴναι
φυσικὰ σκεπασμένος, διὰ νὰ εἴναι ἀνά-
λογος πρὸς τὴν Χρῆσιν μας. Ι'δὲ κε-
ρά με, τὴν ἀπεκρίσιν, μία μικρὴ ἀρχὴ
συζήματος ὅπε εὐδαιμόνως ἐκάμετε· ἐις
τὴν ὅποιαν ἡμπορεῖ νὰ προσενῇ πρὸς
τύτοις ὅτι αὗτοὶ οἱ ἀτμοὶ ἥνελαν ἀπο-
τελῆ κάποια εἶδη βροχῆς, ἢ ὅποια πί-
πτε εἰς τὸν Ηλίου διὰ νὰ τὸν δροσί-
ζῃ ὅπωσδεν, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον
ὅπε δίπτεν μερικαῖς φοραῖς νερὸν εἰς μίαν
κάμηνον, τῆς ὅποιας ἡ φωτιὰ εἴναι με-

ὑπερβολικὴν δρασηρότητα καυσική· ἐ-
πεδὴ καὶ δὲν εἶναι πρᾶγμα ὅπῃ νὰ μὴν
πρέπῃ νὰ τὸ ὑποπτευτῆ τινὰς ἀπὸ τὴν
ἐπιτηδεότητα τῆς φύσεως. Αὐτὴ ὅμως
ἔχῃ καὶ ἔν αλλο εἴδος ἐπιτηδεότητος
κατὰ πάντα ἴδιαίτερου διὰ νὰ ἀπο-
κρύπτεται ἐξ ἡμᾶς, καὶ διὰ τῦτο δὲν
πρέπει τινὰς νὰ πληροφορῇται πολλὰ
ἔνεργαι, μήτε τὰς σκοπὺς, καὶ χε-
διάσματά της· ὅπεν πρὸς ὕλην νεωτέ-
ρων αἰνακαλύψεων δὲν πρέπει νὰ βιάζε-
ται τινὰς πολλὰ διὰ νὰ κάμη συλλο-
γισμὺς, καὶ συμπεράσματα, μ' ὅλου
ὅπῃ ὁ κανένας ἔχει πάντοτε μεγά-
λην προσυμίαν καὶ ἔφεσιν ἐξ τοῦ·
καὶ οἱ ἀληθεῖς φιλόσοφοι εἶναι ἀπα-
ράλλακτοι ὡσὰν τὰς ἐλέφαντας, οἱ ὅ-
ποιοι ὅταν περιπατῶν ποτὲ δὲν βάζου-
τὸ δεύτερον ποδάρι ἐξ τὴν Γῆν, ἀν τὸ

πρῶτον δὲν εἶναι καλὰ σερεωμένου. Αὐτὴ ἡ σύγκρισις τόσου μᾶλλου μὲ φαίνεται σωσῆ, ἀπέν η Μαρκέζα, κανὸς ὅσου η ἀξιότης αὐτῶν τῶν δύω εἰδῶν ἐλεφάντων καὶ φιλοσόφων, δὲν συνέχεται πώντελῶς ἀς τὰς ἐξωτερικὰς τῷ σώματος χάριτας. Οὐδεν δέργω νὰ μηδὲν τὴν ιρίσιν καὶ τῇ ἐνὸς, καὶ τῇ ἄλλῃ ἀδεις, ὡς τόσου μάνθεμε ἀκόμι τίποτες νεωτέρας ἀνακαλύψεις, καὶ σοὶ ὑπόχομαι νὰ μὴν κάμω ποτέ με σύγκριμα βιασικόν.

Ἐγὼ σᾶς ἔπα, τὴν ἀπειρίσην, ὅλα τὰ νεώτερα ὅπῃ ἵξενδρω περὶ τῷ Οὐρανῷ, καὶ δὲν μὲ φαίνεται νὰ εἶναι ἐξω ἀπ' αὐτὰ ἄλλα πλέον καινότερα· μὲ κακοφαίνεται ὅμως ὅπῃ δὲν εἶναι τόσου πολλὰ παράδοξα, καὶ τεράσια, ὡσὰν μερικὰς παρατηρήσεις ὅπῃ ἐδιάβα-

ζα